

Visie

In Oldambt moet elke jongere veilig, gezond en kansrijk kunnen opgroeien. We geloven in een samenleving waarin jeugdigen zich gehoord voelen, hun talenten ontwikkelen, actief meedoen en verantwoordelijkheid leren nemen. Jeugdigen mogen meepraten, organiseren en experimenteren met hun rol in de maatschappij – want betrokkenheid begint met vertrouwen en ruimte. Wie zichzelf leert kennen, zijn talenten ontdekt en kansen krijgt, bouwt aan een positieve identiteit.

Pedagogische basis

We bouwen samen met ouders, scholen, jeugdorganisaties en andere partners aan een sterke pedagogische basis.

- De pedagogische basis wordt gevormd door het sociaal netwerk (contacten tussen informele en formele mede opvoeders, denk aan: familie, vrienden, burens, docenten, klagenoten, sporttrainers, opbouwwerkers etc.) die reageren, reflecteren en anticiperen op de ontwikkelbehoefte en opvoedrelatie van kinderen en jongeren, ouders en opvoeders. Hoe meer er voor ouders en kinderen / jongeren aanwezig is om van te leren, hoe meer pedagogische rijkdom een omgeving heeft.
- Een sterke pedagogische basis bestaat ook uit een fysieke en online omgeving, bestaande uit algemene voorzieningen, diensten en plekken waar ouders, kinderen en jongeren gebruik van maken en draagt bij aan het opgroeien en opvoeden van kinderen en jongeren. De leefomgeving zou afgestemd moeten worden op behoeften en vragen rondom opgroeien en opvoeden.

Beschermende factoren

We focussen op wat wél goed gaat en zetten in op het versterken van beschermende factoren in de leefomgeving. Ze zorgen ervoor dat problemen minder ernstig worden, of weer overgaan en / of beter hanteerbaar zijn. Hoe hoger jeugdigen scoren op beschermende factoren in hun pedagogische basis, hoe lager ze scoren op risicogedrag en hoe eerder ze positief sociaal gedrag vertonen. (Dat blijkt uit onderzoek in de Verenigde Staten naar aanpakken die gericht zijn op het versterken van beschermende factoren.)

Een belangrijke beschermende factor die bijdraagt aan een positieve ontwikkeling van kinderen & jongeren is ‘**positieve identiteitsontwikkeling**’. Het onderzoek van Molendrift adviseert ons hierop in te zetten.

Positieve identiteit gaat om hoe jeugdigen zichzelf zien in relatie tot de toekomst, eigenwaarde en gevoel van persoonlijke effectiviteit. Persoonlijke effectiviteit (self-efficacy) is de overtuiging dat je met je eigen gedrag persoonlijke doelen kan bereiken. Hoe meer geloof in persoonlijke effectiviteit, hoe hoger de doelen zijn die mensen voor zichzelf stellen en hoe groter de motivatie is om deze doelen te bereiken.

Transformatie jeugdhulp

Opvoeden en opgroeien gaat met ups en downs, niet bij alle moeilijkheden is direct jeugdhulp nodig. Met de beweging naar meer preventie willen we ervoor zorgen dat kleine problemen niet groter worden en dat deze vroegtijdig kunnen worden opgelost. We doen alleen wat echt nodig is. Daar waar de ontwikkeling van jeugdigen hapert of vastloopt is ondersteuning beschikbaar. Hierbij kijken wij met een brede blik, vanuit de leefwereld van jeugdige en gezin, goed, systemisch en systematisch naar de onderliggende oorzaken van deze problemen zoals bijvoorbeeld armoede, persoonlijke problemen van de ouders, trauma’s, woonproblematiek, scheidingsperikelen en de schoolgang. Hun ouders, gezin en andere directe betrokkenen zijn hierbij van belang.

Met een domein overstijgende werkwijze die vroegtijdig kan worden ingezet willen wij betere oplossingen realiseren en jeugdigen en hun gezin beter en met meer duurzaam resultaat helpen.

Tot slot

De rol van de samenleving is cruciaal. We nodigen daarom iedereen uit – inwoners, instellingen, ondernemers en maatschappelijke organisaties – om bij te dragen aan een sterke jeugd en een krachtige toekomst voor Oldambt.

Jeugdbeleid 2026-2029

Gemeente Oldambt

2 Wat doen we al en zetten we voort

We doen ook al veel. Zo hebben we bijvoorbeeld praktijkondersteuners jeugd bij de huisartsen, sociaal werkers in het onderwijs, we ontwikkelen algemene voorzieningen, we richten ons nog sterker op de kinderen in de meest kwetsbare positie, we versterken en verbreden de lokale teams door de hulp zo thuisnabij mogelijk te organiseren, we richten delen van de ondersteuning taakgericht en beschikkingsvrij in, we organiseren (collectieve) jeugdhulp binnen het speciaal onderwijs en maken gebruik ervaringsdeskundigen (toukomstbuddy’s).

Onze aanpak heeft zicht de afgelopen jaren vooral gericht op kwetsbare jeugdigen. Met ons nieuwe jeugdbeleid richten we ons op alle jeugdigen.

1 Waarom

Onze jeugd groeit op in een samenleving die steeds complexer lijkt te worden. Merendeel van de jongeren kan zich daar in staande houden (82%), echter een deel van de jongeren kampt (vaak) met kansengelijkheid, onzekerheid over de toekomst en toenemend individualisme. Gezinnen ervaren daardoor meer stress, mentale problemen, sociaal isolement en tegelijkertijd hebben zij het gevoel aan de rand te staan, niet mee te kunnen doen en weinig vooruitzichten te hebben.

Tijdens de coronacrisis namen mentale problemen bij kinderen en jongeren toe. In Nederland steeg het percentage jongeren tussen 12 en 25 jaar met psychische klachten van 10,9% in 2020 naar 18% in 2021. Deze jeugdigen lopen een verhoogd risico op illegaal middelengebruik, betrokkenheid bij grensoverschrijdend gedrag, moeilijkheden in de relationele sfeer met familie en vrienden, vroegtijdig schoolverlaten, crimineel gedrag en ongeplande zwangerschap/ouderschap.

We zien een trend waarin steeds vaker over gedrag over ervaringen wordt gesproken in termen van problemen, ook als het in feite gaat om normale strubbelingen. Daarbij ziet met ook de trend om bij problemen aan experts te denken en te veronderstellen dat het de gewone opvoedtaak van een ouder te boven gaat. Ook de alledaagse steun uit de nabije pedagogische basisomgeving lijkt daardoor niet sterk genoeg te zijn.

Hulpvragen van ouders en jeugdigen worden nog te vaak opgelost met een indicatie. Bijna 1 op de 6 kinderen in Oldambt heeft een jeugdhulpindicatie. In het onderwijs zien we een stijgend aantal kinderen dat (gedeeltelijk) thuis zit of volledig een beroep doet op jeugdhulpvoorzieningen.

Binnen die jeugdhulp zien we lange wachtlijsten, waardoor problemen stagneren, een tekort aan woonplekken en onvoldoende doorstroombmogelijkheden. Bovendien zijn de financiële middelen voor jeugdhulp vanaf 2026 niet in balans, wat de duurzaamheid van het huidige aanbod bedreigt.

2 Doelstellingen (Stip op de horizon)

Inhoudelijk

- We accepteren dat opgroeien en opvoeden een hobbelig pad is en gaan ervan uit dat het meestal goed komt. Niet alle hulpvragen vragen om een inzet van jeugdhulp.
- Contextgerichte werkwijze: Het vroegtijdig richten op oorzaken ten opzicht van het aanpakken van symptomen. We kijken naar de leefwereld van het kind, het gezin, én de omgeving – en pakken onderliggende oorzaken aan zoals armoede, trauma’s of schooluitval.
- *Versterken samenwerking jeugdhulp en onderwijs* om vroegtijdig problemen te kunnen signaleren en oplossingen te bieden. Het is belangrijk om kennis en expertise op scholen aanwezig te hebben om beschermende factoren te versterken en (risico)signalen in een vroeg stadium te signaleren en ondersteuning te bieden.
- Voor vastgelopen jeugdigen en jeugdigen met risico gedrag zullen er naast de positieve preventieve routes ook verplichte routes moeten komen die hen kunnen monitoren, nieuwe kansen geven en oud gedrag afleren.
- Jeugdigen kunnen al op jonge leeftijd hun talenten ontdekken en een positieve identiteit ontwikkelen.

Financieel

- Terugdringen van de sterk oplopende kosten voor jeugdhulp

Operationeel

- Vereenvoudigen van het jeugdhulplandschap en -systeem
- De hulp naar de voorkant te halen door onze algemene voorzieningen jeugd te versterken & door te ontwikkelen.
- Een domein overstijgende werkwijze om tot betere oplossingen te realiseren voor een duurzamer resultaat (doorbraakmethode)
- We willen kleine problemen vroegtijdig signaleren en oplossen, zodat ze niet uitgroeien tot grote zorgen. Waar wél ondersteuning nodig is, bieden we die met een brede blik en zo licht en dichtbij mogelijk.
- We werken preventief en versterken de omgeving om te voorkomen dat problemen ontstaan

5 Informanten

Het jeugdbeleid 2026 – 2029 is van ons allemaal (gemeenteraad, college, DT, MT, beleid en uitvoering)

Het jeugdbeleid is integraal tot stand gekomen. In dit beleid komen de hervormingsagenda, opgroeien in kansrijke omgeving (OKO), aanpak risicojongeren en toekomstscenario jeugd en gezin samen. Ook is de visie en interventies afgestemd op het armoede-, participatie-, wmo-, sport- en gezondheidsbeleid.

De gemeente kan dit niet alleen. Samen met onze partners (ouders, jeugdigen, onderwijs, kinderopvang, welzijn medewerkers en zorgaanbieders) zijn wij de pedagogische basis. De komende jaren gaan we op meerdere momenten met elkaar in gesprek over waar pedagogische basis uit bestaat in de gemeente Oldambt.

Bronnen

- Het Oldambtster Perspectief, “Raak”
- Coalitieakkoord: Zaaïen en Oogsten
- Duivelskring van armoede
- Koersdocument Sociaal domein
- Transformatie langjarig perspectief jeugdhulp in Groningen (2024)
- Hervormingsagenda jeugd
- Onderzoek Molendrift (2025)
- OKO: opgroeien in een kansrijke omgeving
- De Sociale Agenda Nij Begun
- Nederlands Jeugdinstituut: Opgroeien doe je samen. Bouwen aan een stevige pedagogische basis (2022)
- Vragenlijst beweegmotivatie door jongeren Dollard College
- Vragenlijst opvoeden door ouders in Oldambt

3 Wat

1. Positieve identiteitsontwikkeling en talentontwikkeling stimuleren

Een sterke, positieve identiteitsontwikkeling is de basis voor het welzijn en de veerkracht van jeugdigen. In een periode waarin zij zoeken naar wie ze zijn, waar ze voor staan en waar ze bij horen, is het van groot belang dat jeugdigen de ruimte krijgen om zichzelf te ontdekken én zichzelf te mogen zijn. Talentontwikkeling speelt daarin een sleutelrol: het helpt jeugdigen om vertrouwen te krijgen in hun eigen kunnen, stimuleert motivatie en draagt bij aan een positief zelfbeeld. Jeugdigen die hun talenten leren kennen en inzetten, voelen zich vaker gezien en gewaardeerd – zowel op school als in de samenleving. Om dit te bewerkstelligen, is het essentieel dat er in de leefomgeving van jeugdigen – in het gezin, op school, in de wijk, binnen sport en cultuur – aandacht is voor het herkennen, benoemen én ontwikkelen van hun unieke talenten en kwaliteiten. Dit kan door het opzetten van talentprogramma’s, sport- en cultuuraanbod, rolmodellen en jongerenparticipatie

De komende jaren gaan we aan de slag met:

- Sport/spel/cultuur mogelijkheden in de wijk en op school
- Jeugdigen maken kennis met andere culturen
- Het activeren van jeugdigen om te participeren in de samenleving

2. Versterken van de pedagogische basis (sociaal netwerk & algemene voorzieningen)

Een stevige pedagogische basis draagt bij aan steun voor ouders en helpt het alledaagse opgroeien en opvoeden te normaliseren. Volgens het Nederlands Jeugdinstituut (Nji) betekent normaliseren het zorgen dat kinderen en jongeren met hulpvragen of beperkingen zo veel mogelijk kunnen meedoen in het gewone leven, door stigmatisering te verminderen en de focus te verleggen van medische problemen naar alledaagse oplossingen en een sterke pedagogische basis, met als doel onnodige specialisatie te voorkomen en de juiste hulp te bieden aan wie die écht nodig heeft. Het gaat om het accepteren van variatie in ontwikkeling en het versterken van het sociale netwerk, zodat jeugdigen zich gewaardeerd voelen en niet uitsluiten. Kinderen worden veerkrachtiger en ouders hanteren vaker een autoritatieve opvoedingsstijl. Dat wil zeggen dat ze betrokken, begripvol en accepterend zijn, maar ook redelijke grenzen en eisen stellen en die uitleggen aan hun kind.

We gaan de komende jaren aan de slag met:

- Het lokaal inkopen van jeugdhulp en daarmee het uitbreiden van onze algemene voorziening jeugd- en gezinsondersteuning (SoWiesO)
- Aangepaste vormen van onderwijs of vervangende opvang (dagbesteding en kinderdagcentrum) organiseren we zo normaal en dichtbij mogelijk en bij voorkeur in een onderwijssetting.
- We organiseren een intensievere vorm van jongerenwerk zodat zij versneld problemen kunnen aanpakken
- Aan de algemene voorziening jeugd en gezin voegen de aandacht voor financiën, scholing en werk toe.
- We creëren (meer) ontmoetingsplekken voor jeugdigen
- We ontwikkelen de brugfunctionaris (in het primair onderwijs) en de school als wijk (in het voortgezet onderwijs) door en breiden deze uit naar meer scholen
- We voeren met onze partners het gesprek over de pedagogische basis
- We betrekken onze partners in het positief opvoegen en opgroeien. We werken nauw samen als het gaat om preventie, vroeg signalering en het versterken van de pedagogische basis.
- We bieden jeugdigen een tussenoplossing voor de wachtlijsten in de GGZ.

3. Het versterken van de toegang

Volgens de Hervormingsagenda dienen gemeenten in te zetten op een doorontwikkeling naar stevige lokale teams, denk aan: laagdrempelig in de buurt aanwezig zijn, het bieden van een brede blik en analyse, direct kunnen handelen, een spil vormen in netwerk van verschillende expertises, breed kijken naar gezinnen en mandaat hebben in vraagstukken die andere afdelingen (als werk, inkomen en WMO) raken, werken aan soepele overgangen in iemands levensloop en het hebben van goede contacten met de sociale en pedagogische basis.

We gaan de komende jaren aan de slag met:

- Een (integrale/ gezamenlijke toegang) toegang (jeugdteam / welzijnswerk / de algemene voorziening jeugd en gezin / GGD), waarbij we:
 - Aard, ernst en urgentie in kaart brengen (een goede triage)
 - Domein overstijgend, context gericht en creatief werken
 - Samenwerken met onderwijs, welzijn en jeugdhulp
 - Samenwerken met de huisarts en andere partners uit het zorgdomein
 - De risicojongeren aanpak implementeren in het jeugdbeleid
- Het inzetten van contractmanagement: we indiceren passend, hebben een zakelijke houding en aandacht voor afschalen en evalueren.
- Meer specifieke kennis hebben als het gaat om gedragsverandering en groepsdynamische aspecten van overlast gevende of criminele groepen.
- Het actief informeren van ouders en jeugdigen over onze dienstverlening
- Het creëren van stevige lokale teams volgens de hervormingsagenda

4. Kwaliteit en effectiviteit jeugdhulp vergroten

We bouwen verder aan de transformatie beweging vanuit de lokale context: wij organiseren een sterke basishulp jeugd en gezin en als je er dan niet uitkomt is er specialistische hulp. We denken en werken vanuit wat jeugd en gezin nodig heeft en niet vanuit jeugdhulpproducten. De sleutel tot verandering is een andere werkwijze, die moet leiden tot een duurzame cultuurverandering, zowel van de aanbieders van hulp als van de gemeenten.

De komende jaren gaan we aan de slag met:

- Het doorontwikkelen van het dashbord jeugd
- Het inkopen van aanvullende jeugdhulp in regio oost (netwerksamenwerking met een beperkt aantal aanbieders)
- Het inkopen van hoogspecialistische jeugdhulp (netwerksamenwerking met een beperkt aantal aanbieders)
- Het collectief inkopen van jeugdhulp, bijv. in het speciaal onderwijs

6 Financieel perspectief

Jeugdhulpbudget

De kosten voor jeugdhulp blijven stijgen. Dit is een landelijke trend en heeft vooral te maken met de verhoging van tarieven en lonen. Ook zijn de kosten voor jeugdbescherming toegenomen door maatregelen vanuit de Rijksoverheid om de kwaliteit van de jeugdbescherming te verbeteren. Gemeenten hebben hierop geen invloed maar betalen wel de rekening van het Rijk.

De kloof tussen de uitgaven en het budget dat de gemeente hiervoor krijgt zal de komende jaren blijven stijgen.

- Tot 2028 zijn extra middelen beschikbaar gesteld, gebaseerd op de helft van het tekort over 2024 en een verzachting van het groeipad van de besparingen vanuit de Hervormingsagenda Jeugd. Omdat 50% van de tekorten wordt gecompenseerd is er een nieuwe taakstelling bij gemeenten ontstaan.
- vanaf 2028 moet het totaalbedrag van de ombuigingen van de Hervormingsagenda worden gerealiseerd. Daarnaast heeft het rijk op voorhand en zonder weging in deze Voorjaarsnota vanaf 2028 (extra) besparingen op de middelen voor jeugdzorg ingeboekt¹.
- In deze Voorjaarsnota boekt het kabinet vanaf 2028 daarnaast de volgende (extra) besparingen op de middelen voor jeugdzorg in: a) structureel een bedrag voor het sturen op verkorting van de trajectduur van jeugdhulp, b). structureel een bedrag (prijspeil 2025) voor de invoering van een eigen bijdrage voor (de ouders van) gebruikers van jeugdhulp c). structureel een bedrag door indexatie van het oorspronkelijke bedrag van de ombuiging. Het kabinet heeft hiervoor een bedrag uit de Hervormingsagenda geïndexeerd aan de hand van de ontwikkeling van de uitgaven aan jeugdzorg tussen 2019 en 2024.
- In afwijking van het advies dat de oplossing buiten de jeugdzorg, zoals onderwijs moet worden gezocht, wordt daar juist op bezuinigd (gestapelde bezuinigingen op onder meer School en Omgeving, Brede brugklassen en Onderwijsachterstandsbeleid).

In tegenstelling tot andere gemeenten in onze provincie daalt/stabiliseert het aantal jeugdigen met jeugdhulp in Oldambt.

Extra middelen

De gemeenteraad heeft structureel € 350.000,- beschikbaar gesteld voor het uitvoeren van de maatregelen uit het adviesrapport van Molendrift. Hiermee kunnen we de komende jaren een boost geven aan preventie, jongerenwerk en talentontwikkeling. Voor de besteding van deze middelen wordt aan de volgende interventies gedacht.

Interventie
Jongerenwerk met hulpverleningscomponent
Urban Loods
Europees uitwisselingsprogramma
Vakantiewerk
Sportverenigingen
Scholing jeugdteam en partners
gedragsverandering en groepsdynamiek

Vanuit de sociale agenda krijgt de gemeente structureel middelen voor de doorontwikkeling en uitbreiding van de vraagbaak, de school als wijk, jongerenwerk en de verrijkte schooldag.

7 Voorwaarden

De gemeente is niet slechts toezichthouder, maar een partner in de ontwikkeling van jeugdigen. We stimuleren participatie en democratisch burgerschap, door jeugdigen actief te betrekken bij beleid, activiteiten en initiatieven. Jeugdigen moeten voelen dat de gemeente er ook voor hen is, en met hen samenwerkt aan een hoopvolle toekomst. Dit vraagt om een mentaliteitsverandering: van sturen naar faciliteren (als jeugdvoorziening ben je dienstbaar aan behoeften en vragen rondom opvoeden en opgroeien) , van afstand naar nabijheid. Repressie en vroegsignalering blijven belangrijk.

Opvoeden is een privézaak geworden en is niet los te zien van een bredere maatschappelijke discussies over zelfredzaamheid, verzorgingsstaat en participatiesamenleving. En is daardoor ook niet snel en makkelijk bij te sturen. Het vraagt een gesprek en analyse over wat we individueel en collectief belangrijk vinden bij het opvoeden en opgroeien.